

Filosofická fakulta MU
Obor: Religionistika
Brno
únor 2007

Red River Valley
- recenze filmu

Seminární práce do kurzu Holywoodský buddhismus

Sylvie Mynarčíková

Film Údolí Červené řeky (Red River Valley) je fascinující studií. Není to dokumentární film o Tibetu, ani historický film o průniku anglických vojsk do Tibetu. Čím je tedy natolik fascinující? Je to především velice osobitý pohled nejenom na dobu násilného vstupu anglických vojsk, ale i na život na tibetské náhorní plošině obecně. A jeho největší osobitost spočívá v tom, že je to pohled čínský. Což je zřetelné již z toho, že osoby zjevně tibetského původu nechávají mluvit čínsky.

Když už se chceme bavit o tomto filmu, nastiňme si nejprve o čem vlastně je. Stručně shrnout jeho děj, ač jen velmi nerada to přiznávám, tak je nad mé schopnosti. Proto se mu budeme muset věnovat podrobněji.

Příběh začíná na úbočí Himalájí na počátku 20. století, kde stará žena nese na zádech svého nově nalezeného vnuka. Chlapeček bohužel přišel o matku, která umrzla a on pouze zázrakem přežil. Jak strhující začátek. Mohlo by se nám tedy zdát, že jsme se právě seznámili s hlavním hrdinou. Ale to by se nám opravdu mohlo pouze zdát, neboť nám byl pouze představen vypravěč tohoto příběhu, který v něm sice osobně účinkuje, ale hlavní hrdina rozhodně není.

Stříh. Jiná země, jiný kraj, jiný mrav. A to doslova, neboť dalších pár minut máme možnost sledovat Hanskou vesnici, kterou sužuje sucho. Aby této přírodní katastrofě učinili přítrž, rozhodnou se pro velkou oběť, mimo zvířata (krávu a kozu) chtějí obětovat i dvě ženy. Mezi nimi je i dcera obětníka (snad náčelníka vesnice, těžko říct). A zde přichází první z hlubokomyslných momentů, kterými je film doslova prošpikován. Hanská dívka na dotaz svého otce, jaké je její poslední přání, odpovídá, že si přeje, aby se v příštím životě narodila jako pes či prase (mimočodem mooc špatné zrození, to už je snad i lepší býti ženou), než aby byla znovu dívkou. Vskutku hluboké, nemyslíte?

Nu, ale abychom se nezasekli na jednom místě. Přichází převratný okamžik, neboť dívka nakonec není obětována – těsně před jejím shozením ji z tenat pověřčivých Hanů vytrhne její bratr a společně pak utečou. Bohužel neutečou daleko. Nakonec jsou obklíčeni na mostě. Jelikož jsou však oba velice hrdí a rozhodní, tedy především dívka, raději místo opětovného zatčení volí pád do vody poté co přeseká lana držící most.

A nyní nastává chvíle, kdy se nám dosud jen naznačené linie překřížují. Neboť nebohá Hanská dívka je řekou vyplavena v Tibetu, zrovna ve chvíli, kdy tudy prochází již dříve představená stařenka s kloučkem na zádech, která se samozřejmě nalezenky ujme. Jaká náhoda a jaké štěstí, nemyslíte? Ach ano, abych nezapomněla, dívka si sama zvolí své budoucí jméno, od této chvíle bude známa coby Snow Dawa.

Dalším stříhem je nám představena dvojice bílých hrdinů, kteří kartami našeho příběhu také velmi zamíchají. Jedná se o cestovatele pana Jonese, který se do Tibetu vypravil především proto,

aby splnil otcův sen spatřit Posvátnou horu (Sacred Mountain). Jeho společníkem je tradicemi jiných než anglických (potažmo evropských, tedy vysoce vyspělých) národů pohrdající pan Rockwell (jeho jménem si nejsem úplně jista, pokud je zkomolené, tak se omlouvám). Ten díky své ignoranci způsobí výstřelem z pušky lavinu, která celou jejich expedici zavalí.

A nyní nadchází moment, kdy se opět tyto dějové roviny protnou a to tak, že Snow Dawa, sama zachráněná, se stane zachráncem dvou bílých sáhibů. Ty pak zavede do sídla místního náčelníka, který dá jejich příchod pro jistotu prověřit věštcem. Ten v jejich příchodu vidí jen smrt a zkázu a doporučuje náčelníkovi, aby je nechal vyhodit do povětří. Bohužel na poslední chvíli přijde zpráva z Lhasy, že bílým cestovatelům by se nemělo nic stát, neboť jsou pod Lhasskou ochranou. Jenže doutnák již hoří, co nyní. A zde přichází na řadu ženská logika, neboť Dawu duchapřítomně napadne, že by ho mohl Gesang uhasit prakem. To se mu povede a dvěma vystrašeným angličanům tak zachrání život.

A tady na scénu nastupuje motiv, který se line celým filmem. Zapalovač. Zapalovač, který dá Rockwell Gesangovi a který poté během filmu několikrát změní majitele, až nakonec...ale o tom až později.

V této chvíli také začínají neuvěřitelně složitě propletená milostná vzplanutí a lásky, která se celým filmem táhnou jako rudá stuha. Prvním je láska Gesanga a Snow Dawy. Pak nastupuje pobláznění, které vzklíčí v duši náčelníkovi dcery vůči mužnému Gesangovi, pak láska mladého bílého cestovatele ke krásné tibetské dívce (tedy pana Jonese k náčelníkově dceři), která je ovšem přislíbena Daibenovi, vlivnému muži z Lhasy. A tyto linie se v celém filmu různě kroucí a prolínají a neustále proplétají. Jediným štěstím tvůrců je, že všechny tyto problémy na konci tak kulantně vyřešili, neboť kdyby je měly nějak rozřadit do trvalých párů, vydalo by to minimálně na kratší telenovelu.

Často se zde také objevuje motiv, kdy bílý muž pronáší hlubokomyslné věty o skutečnosti. Tak například scéna, při níž se Jones baví s náčelníkovou dcerou a kde jí vysvětluje, že by se neměla utápět ve velikých skutečích minulosti, neboť žít v minulosti znamená smrt. Ona se však nedá a svou zemi brání, neboť Tibeťané nezaniknou, protože stejně tak dlouho, jak dlouho vydrží hory a tráva okolo, tak dlouho zde bude i tibetský národ. Podobná diskuse se odehrává i kdesi na pláži v Indii, kde se Rockwell vehementně snaží obhájit snahu civilizovat ostatní národy i přes jejich zjevný nezájem. Civilizace se týká ještě jeden rozhovor, který pak vede Rockwell s Jonesem, kde mu vyjasňuje, proč je nutné civilizovat barbarské národy i za cenu toho, že by ani jeden barbar nezůstal. Civilizace je však nevyhnutelná.

Ale vraťme se zpět k ději našeho filmu. Teď přichází několik dlouhých minut, kdy je nám v líbivých barvách představen úžasný život Tibetanů, jehož kouzlu podlehne i snílek Jones. Režisér nás také zavádí na střelecké závody pořádané náčelníkem, kde Gesang prokáže své schopnosti, když téměř vyhraje, až na poslední chvíli jej porazí na bílém koni přířivší se cowboy, který jej úplně přestřílí a soutěž vyhraje. Jaké je později Gesangovo překvapení, když zjistí, že Hong je bratr Snow Dawy a že jeho milovaná je hledaná pro zabití několika lidí a že její bratr je pašerákem zbrání, jehož tajná obchodní síť byla bohužel rozkryta.

Nezbývá tedy jiná možnost, než utéct. A tak se Snow Dawa musí rozloučit se svými milovanými, kteří se o ni tak dobře starali a odjet do vyhnanství se svým bratrem. Její láska ke Gesangovi je však natolik veliká, že nakonec obrátí svého koně a vrátí se zpět.

V této romantické chvíli, kdy se oba radují z opětovného shledání nastupuje druhá část filmu, která je diametrálně odlišná od té předchozí. Zatímco doteď se divák mohl kochat úžasnými scénériemi a prožívat romantická vzplanutí hlavních hrdinů, nyní nastupuje něco zcela jiného. Ale zcela. Neboť do romantické chvíli našich dvou milenců se za zvuků polnic vřítí britská armáda, která se rozhodla, že Tibet osvobodí z područí jeho dosavadního utlačovatele, Číny, a poskytne mu úplnou svobodu v náručí civilizované Británie. Jak nečekaný je pro obyčejného diváka zvrát, když zhruba po šedesáti minutách idyly, za kterou by se nemusel stydět ani romantický básník toho nejhrubšího zrna, nastoupí nefalšovaná americká střelečka.

Ale to trochu předbímám, ještě než se začne hromadně vraždit a před divákem se navrší kupy mrtvých a rozsekaných těl, za které by se nemusela stydět ani postava takového kalibru jako je Rambo nebo Terminátor, tak ještě předtím je nám opět naservírován hlubokomyslný rozhovor, tentokrát vedený mezi Daibenem a Rockwellem. Při tomto rozhovoru se Rockwellovi lstivě podaří přesvědčit Daibena, aby stáhl své muže ze strategických pozic na vyvýšeném místě, které pak nechá bleskově obsadit svými vlastními vojáky. Nevím co bylo původním záměrem čínských filmařů, ale přijde mi, že zrovna touto konkrétní scénou ťali hned na dvou frontách. Za prvé ze svých tibetských bratří udělali velmi naivní hlupáčky, kteří se bez cizí pomoci v podstatě nejsou schopni obejít a zároveň z angličanů udělali prohnané, lstivé a neférové lidi, kteří se neštítí jakéhokoliv úskoku, jenom aby dosáhli svých cílů.

Rockwell je ochoten chovat se natolik barbarsky (což je poněkud paradoxní vůči jeho proklamované snaze přinést do Tibetu tu vyspělou a civilizovanou kulturu), že kvůli vylákání několika z posledních obránců krajského paláce se rozhodně zhanobit dceru zdejšího náčelníka. Nebohou dívku vyvede na kopec a strhne z ní oblečení a nechá ji tam stát pouze ve spodním prádle. Což je pro dívku jejího postavení velice ponižující situace, stejně tak pro jejího otce, kterého takové chování k jeho milované dceři natolik rozzuří, že ještě s několika svými věrnými vyběhnou z

bezpečí hradeb a nechají se postřílet.

Dívčinu hrdost tím však nezlomí, neboť jejím posledním činem je zpěv, zpěv, kterým povzbudí všechny zbývající bojovníky. A v nestřežené chvíli se jí ještě podaří ze sebe udělat femme fatale, neboť nebohým angličanům vyhodí do vzduchu několik beden s municí. A tak zemře jako hrdinka.

Hrdinský okamžik je dopřán i Gagovi, našemu vypravěči. A to, když je požádán, aby dělal průvodce malému britskému oddílu, který má umístit jeden kanón na strategickou pozici. Ten malý prohnáný chlapec je však zavede do bažin, kde je nechá všechny umřít. Tedy až na Jonese, který samozřejmě vyvázne živý.

Pak nadchází okamžik konečného zúčtování filmu, tzv. final battle. Proti sobě stojí dvě nerovnoměrně silné strany, na jedné jsou Britové se svými hypermoderními zbraněmi a na druhé Tibetané se svými zastaralými puškami, luky a šípy a kameny. Je jasné, jak taková bitva musí dopadnout. Ano přátelé, Britové překvapivě dobývají náčelníkovu tvrz. Je to však vítězství Pyrrhovo, neboť filmaři nechají vykonat poslední hrdinský čin i Gesanga. Ten podpálí několik barelů s benzínem (nebo něčím podobně hořlavým). To způsobí uhoření několika britských důstojníků v plamenech a následný výbuch s sebou do pekel vezme mnoho dalších. Včetně nabubřelého Rockwella. Ach ano, málem bych zapomněla, zde hraje důležitou roli i výše zmíněný zapalovač, dar Rockwella Gesangovi jako výraz díky a přátelství.

A již jsme se dostali do velkého finále, všichni jsou mrtví (dalo by se říci snad až díky bohu, neboť kdo ví, jak by si filmaři poradili se zamotaným klubkem vztahů, jež během filmu vytvořili, takto je to vyřešeno věru kulantně a především účelně a rychle), jen mladý a naivní Jones ještě stále žije. Nemá to však v plánu na dlouho, neboť se rozhodl, že za daných okolností bude lepší vzít si život, jenže právě tu chvíli přichází deus ex machina v podobě Sacred Mountain, kterou mu právě tu nejvhodnější chvíli odhalí mraky.

Jaké je tedy konečné skóre? No, pravda příliš veselé není. Přežili jen tři. Nezničitelná stařenka se svým adoptivním vnukem jako důkaz toho, že národ tibetský je nezničitelný a nezlomný a mladý naivní bílý sáhíb jako svědek této skutečnosti. A samozřejmě ještě naše červená nit, zapalovač, který jediný přežil požár a výbuch v náčelníkově pevnosti.

Ach ano, ten příběh má snad vše, lásku (dokonce několikaúhelníkovou), romantiku, spirituální rovinu, dokonce i pár opileckých scén a samozřejmě i v dnešní době tolik prodávající násilí. I přesto, nebo možná právě proto, se člověk při jeho sledování musí usmívat a ptát se sám sebe, zda to ti čínští tvůrci s amerikanizací své kinematografie poněkud nepřehnali. Neb nadarmo se neříká, že méně je někdy více.